





Pidempi palkallinen sairausloma normaalilla palkalla ei myöskään ole itsestäänselvyys. Vaikka laki takaa tulot myös sairastelun aikana, on Kelan sairauspäiväraha huomattavasti palkkaa pienempi ja ajallisesti rajoitetumpi. Työehtosopimuksissa on yleensä sovittuna lakia paremmat ehdot ja niissä voidaan huomioida mm. työsuhteen pituus.

Kuka neuvottelee yliopistolaisten puolesta?

Liitot keräävät neuvottelutavoitteet eri tavoin omien paikallisten yhdistysten tai hallintonsa alaisten valiokuntien kautta. Jäsenten suora palaute huomioidaan myös ja kaikesta käydään perusteelliset keskustelut laskelmineen. JUKOn yliopistoneuvottelukunnassa ne yhdenmukaistetaan mahdollisimman hyvin kaikille yliopistolaisille sopiviksi ja neuvottelijat seuraavat näitä tavoitteita.

Jukolaisten puolesta neuvotteleva eri akavalaisten (JUKOn) jäsenliittojen yhteisesti nimeämä neuvotteluryhmä koostuu 4–5 neuvottelijasta, joista yksi on JUKO yo-sektorin neuvottelupäällikkö.

Yliopistoneuvottelukunta

JUKOn yliopistoneuvottelukunnassa ovat edustettuina kaikki yliopistosektorin jukolaiset liitot, joko suoraan jäsenenä tai varajäsenenä.

JHL:n ja Pron neuvottelijat

Työehtosopimuksen muita palkansaajaosapuolia ovat JHL ja Pro. JUKO neuvottelee yhdessä heidän kanssaan. JUKOn, JHL:n ja Pron kesken tapahtuva yhteistyö on erittäin sujuvaa ja tapahtuu kahdella tasolla:

Neuvotteluyhteistyö

Palkansaajapuolella on luonnollisista syistä osin erilaisia tarpeita ja samaan aikaan osa työehtosopimuksen määräyksistä koskee joissain tilanteissa pääasiassa yhtä tai kahta ryhmää. Näin on mm. kokonaistyöaikaan liittyen.

Työehtosopimus on kuitenkin kaikilla yhteinen ja siksi palkansaajapuoli, JUKO, JHL ja Pro, neuvottelevat yhdessä työnantajaosapuolen Sivistan kanssa. Neuvottelujen alla ja aikana käydään tiivistä keskinäistä valmistautumista ja tavoitteiden yhdenmukaistamista. Samalla sovitaan, miten neuvottelujen aikana toimitaan.

Neuvottelujen tukitoimien yhteistyö

Onnistuneet neuvottelut kaipaavat rinnalleen myös vahvan yhteistyön tukitoimiin liittyen. Näistä sovitaan ja nämä valmistellaan yhdessä. Toteutuksessa osapuolet toimivat pääsääntöisesti yhdessä tai ainakin toisiaan tukien riippuen siitä, minkälaisista tukitoimista on kyse ja miten ne kohdistetaan.

Mitä tavoitellaan tes-neuvotteluilla?

Työehtosopimusneuvotteluilla tavoitellaan useita palkansaajille tärkeitä asioita. Näitä ovat mm. osto-voiman kehitys, oman työpaikan kehittyminen, reilu työelämä ja yhteiskunnan muutoksen ja kehityksen mukana pysyminen. Harva meistä hyväksyisi työehdoiksi esimerkiksi 1950-luvun käytänteitä.

Miksi tavoitteet ovat tärkeitä?

Ilman yhteisesti sovittuja ja toteutettuja tavoitteita työelämämme ei kehittyisi sillä tavalla kuin se nyt on kehittymässä. Yhteiskunnan muuttuessa myös työelämän tulee muuttua. Kehittyneen yhteiskunnan yksi tunnusomainen piirre on toisista huolehtiminen. Esimerkiksi aiempi äitiysvapaa ja nykyinen synnyttävän vanhemman entistä parempi huomiointi toteutuvat ainoastaan yhteisten tavoitteiden kautta.

Mistä on sovittu nykyiseen tessiin?

Nykyisessä yliopistojen työehtosopimuksessa on liuta sovittuja asioita, jotka on räättäilty nimenomaan korkeakoulumaailmaan sopiviksi. Jokainen tes huomioi ainoastaan oman alansa, kun taas työläinsäädäntö ei erottele aloja vaan on yleispätevä minimitaso. Tämä on hyvä huomioida vertaillessa eri työehtosopimuksia tai niiden yksittäisiä määräyksiä keskenään. Seuraavassa on joitakin poimintoja yliopistojen työehtosopimuksesta:

Opetustuntikatot

Opetustuntikatot ovat yksi tärkeimpiä opetus- ja myös tutkimustehtävissä toimivien työsuhteeseen vaikuttavista asioista. Tällä hetkellä opetustuntikatot on pääsääntöisesti 394 tuntia lukuvuodessa ja joissain tilanteissa 452 tuntia lukuvuodessa. Näistä kiinnittäminen on vaativaa ja opetustuntikattojen korottaminen tai kokonaan poistaminen on jatkuvana huolena. Mikäli opetustuntikattoja korotetaan tai ne poistetaan kokonaan, on hyvin mahdollista, että suurella määrällä opetustehtäviä hoitavia työn määrä kasvaa merkittävästi. Sama tilanne on todennäköisesti edessä, mikäli opetustuntikatoista sovitaan paikallisesti.

Väitöskirjaa tekevien opetusmäärät

Väitöskirjaa tekevillä on omat opetuksen tuntimäärät päätehtävän ollessa väitöskirjan tuottaminen. Nykyiselläänkin näissä sovituissa tuntimäärissä pysyminen on haastavaa. Lisäksi tulkinnoissa on välillä merkittäviä eroja sen suhteen, kuinka paljon opetusta on ja sisältykö tuntimäärään myös esimerkiksi opetuksen lisäksi tehtävä valmistelutyö.

Perhevapaat

Perhevapaat on vuoden 2022 lainsäädännössä määritelty uudestaan antaen ei-synnyttävälle vanhemmalle suuremman mahdollisuuden olla jälkikasvunsa kanssa. Laki kuitenkin lähinnä antaa tähän mahdollisuuden ja työehtosopimuksessa on tarpeen sopia tarkemmat ehdot, kuten palkallisten päivien määrä molemmille vanhemmille. Yliopistojen työehtosopimuksessa sovittiin tästä vuonna 2022. Perhevapaa-uudistuksessa lähdettiin siitä, että viime kädessä kullakin alalla sovitaan tarkemmat käytännöt, kuten päivien määrä, korvaustaso sekä muut ehdot.

Lomat ja vapaat sekä lomarahat

Lomat ja vapaat sekä lomarahat, sen lisäksi mitä laki suo, sovitaan myös työehtosopimuksella. Kokonaistyöajassa olevilla ei ole lomaa. Toisin sanoen muu kuin työaika-suunnitelmassa sovittu työaika on työntekijän vapaa-aikaa ja esimerkiksi loma-aikaa. Lomarahaa on tämän takia laskennallinen. Tämä tarkoittaa, että henkilö saa sen lomarahaa, jonka olisi saanut normaalityöajassa ollessaan.

Kokonaistyöajassa olevien on erityisen tärkeää itse seurata työaikaansa ja vuosityöajan täyttymistä. Tyypillisesti pitämättä jääneitä vapaita ei myöhemmin korvata tai saada siirrettyä vuodelta toiselle.

Työaikamuoto

Työaikamuoto, kuten kokonaistyöaika, voidaan toteuttaa ainoastaan työehtosopimuksessa sopimalla. Ellei tätä ole sovittu tai koko työehtosopimusta ei ole, ei myöskään kokonaistyöaikaa voida käyttää. Tällä hetkellä kokonaistyöaika on 1612 tuntia (luku)vuodessa. Kokonaistyöaikaan kuuluu se, että työaika ei seurata. Tämän vuoksi jokaisen kokonaistyöajalla olevan on itse pidettävä huoli, että työaika toteutuu sovitusti. Samalla työnteko on ajasta ja paikasta riippumatonta. Tärkeää on pitää mielessä, että työajan kohdentaminen ei ole työajan seurantaa eikä näillä kahdella ole suoraa yhteyttä toisiinsa.

Mitä pelkästä palkankorotuksesta neuvottelu tarkoittaa?

Vuoden 2023 tes-neuvottelujen lähtökohta on, että neuvotellaan ainoastaan palkankorotuksesta. Tästä sovittiin keväällä 2022 solmitussa kaksivuotisessa työehtosopimuksessa. Tyypillisesti monivuotisessa työehtosopimuksessa sovitaan ns. tekstiasiat (esim. perhevapaat, opetustuntikatot ja muut erityiset, jotka eivät tule suoraan lainsäädännöstä) sekä palkankorotuksista ensimmäiselle vuodelle. Näin myös keväällä 2022 sovittiin palkankorotukset ainoastaan vuodelle 2022 ja samalla sovittiin, että alkuvuodesta 2023 neuvotellaan vuoden 2023 palkankorotuksista.

Useimmissa työehtosopimuksissa on ollut vastaava sopimusehto ja syksystä 2022 alkaen neuvotteluja on käyty eri aloilla. Poikkeuksellista on nyt ollut yhteiskunnallisen tilanteen muuttuminen monilta osin, mikä on ajanut useat neuvottelut umpikujaan tai työehtosopimusten irtisanomiseen. Näin on käynyt mm. teknologiateollisuuden ja kemianteollisuuden suhteen. Toisilla aloilla neuvottelut ovat enemmän tai vähemmän pysähdyksissä, ja osalla odotetaan mitä muilla sektoreilla tapahtuu. Vastavaa tilannetta ei ole ollut ainakaan pitkään aikoihin.

Ellei työehtosopimusneuvotteluissa päästä yhteisymmärrykseen, voi tilanne johtaa sopimuksen irtisanomiseen. Se, kumpi osapuoli sopimuksen irtisanoo ei ole merkittävää. Sopimustaktisista syistä voidaan tehdä sellainen tarjous, johon toinen osapuoli ei voi sitoutua vaan joutuu irtisanomaan sopimuksen osaltaan. Tästä syystä on tärkeää seurata, mikä on työehtosopimuksen irtisanomisen varsinainen syy.

Miten inflaatio huomioidaan?

Aiemmin matalana pysynyt inflaatio on kiihtynyt euro-oloissa ennätyskellisen suureksi. Hintojen kahdentoista kuukauden muutokset pyörivät välillä jopa noin 10 prosentin paikkeilla. Palkankorotuksilla pyritään palkkojen ostovoiman kasvuun ja vähintäänkin sen säilyttämiseen. Normaalin, 1–2 prosentin inflaation vuosina tässä tavoitteessa on yleensä pysytty varsin pienilläkin sopimuskorotuksilla. Kuitenkin viime vuonna inflaatio ylitti kirkkaasti palkankorotukset ja palkkojen ostovoimaa heikkeni arvioiden mukaan keskimäärin noin neljä prosenttia.

*

Q & A ...

>>>



Vuonna 2023 inflaation odotetaan hidastuvan viime vuoden huippulukemista, mutta jäävän edelleen varsin korkealle, 4–5 prosentin tasolle. Jos tänäkin vuonna palkankorotukset jäävät samalle tasolle kuin viime vuosina, työssäkäyvien ostovoiman nopea heikkeneminen jatkuu. Jotta tältä välttyään, tarvitaan suurempia palkankorotuksia. Kysymys ei ole jo viime vuonna toteutuneen inflaation kompensoimisesta, vaan palkkojen ostovoiman laskun pysäyttämisestä. Siksi on tärkeää, että onnistumme näissä tes-neuvotteluissa.

Niin kauan kuin inflaatio on plussalla, niin hinnat ja kulut kasvavat. Vaikka inflaatioprosentti pienenee, kustannusten kasvu jatkuu. Vuoden 2023 alhaisempi inflaatioprosentti ei siis tarkoita, että vuonna 2022 kohonneet hinnat palautuisivat aiemmalle tasolle, vaan että niiden kasvuvauhti hidastuu.

Inflaation vuoksi jälkeen jäänyt palkkataso tulee pysymään jälkeen jääneenä pitkälle tulevaisuuteen ja tarkoittaa monen osalta pysyvää tulonalennusta, eli palkanalennusta ostovoiman näkökulmasta.

Mitä ovat neuvottelujen tukitoimet?

Tes-neuvottelut ovat osin voimannäyttöä ja siksi on tärkeää, että kaikki suunnitellaan yhteistyössä. Vaikuttavuuden kannalta on lisäksi tärkeää, että kaikki ovat toimissa mukana. Tukitoimiksi kutsutaan erilaiset toimia, joilla osoitetaan, että neuvotteluissa todellakin tavoitellaan sitä mitä on pyydetty. Tukitoimia voivat olla erilaiset mielenilmaisut ja viime kädessä työtaistelu eli lakko.

Miksi uskottavat ja kattavat painostustoimet ovat tärkeitä?

Onnistuakseen tukitoimien on oltava uskottavia. Tukitoimia on moninaisia, kuten mielenilmaisut ja lakot. Näitä toteutetaan tarpeen ja tilanteen mukaan. Toimet voivat olla laajempia tai suppeampia. Tilanne ja tarve arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Miksi henkilökohtainen sitoutuminen on tärkeää?

Uskottavuutta tukitoimille antaa se, että mahdollisimman moni sitoutuu olemaan mukana. Uskottavia toimia ei lähdetä haastamaan yhtä herkästi. Heikko sitoutuminen tarkoittaa, että epäonnistumisen mahdollisuus kasvaa ja tämä johtaa siihen, että neuvottelijat ovat heikommassa asemassa. Viime kädessä jäämme silloin jälkeen tavoitteistamme.

Työehtosopimusneuvottelut ovat yhteispeliä, jossa kaikkien osapuolten on oltava vahvasti mukana. Tämä määrää lopputuloksen yliopistolaisten osalta.

Mitä tapahtuu, ellei korotuksista päästä yhteisymmärrykseen?

Ellei neuvotteluissa päästä yhteisymmärrykseen palkankorotuksista, kuten keväällä 2022 sovittiin, on todennäköistä, että nykyinen työehtosopimus sellaisenaan irtisanotaan. Tämän seurauksena alkavat kokonaan uudet työehtosopimusneuvottelut, joissa kaikki asiat ovat niin sanotusti auki ja neuvoteltavissa.

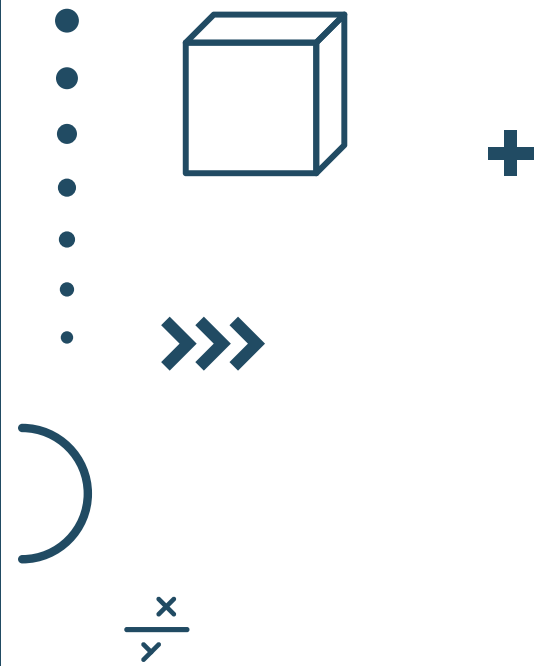
Yleisesti ottaen eri neuvotteluosapuolet varautuvat myös tähän vaihtoehtoon. Jos neuvottelut ajautuvat tilaan, jossa ei näytä olevan ratkaisua, punnitaan hyvin tarkasti eri vaihtoehdot ennen minkään päätöksen tekemistä.

Mitä kaikkea neuvottelupöydässä voi sitten tapahtua?

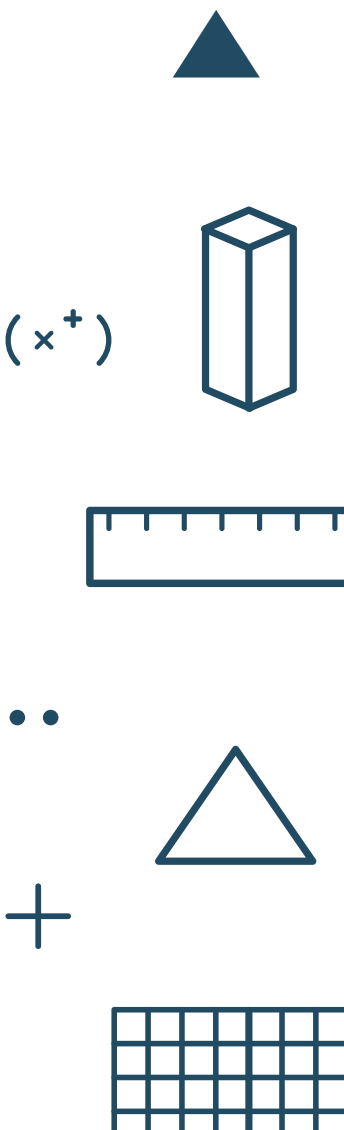
Jos ajaututaan tilanteeseen, jossa työehtosopimus on irtisanottava, puolin tai toisin tavoitellaan enemmän kuin pelkästään palkankorotuksia. Yliopistotyönantajaa edustava Sivistystyönantajat on jo useaan otteeseen nostanut esille aiemmin mainitun opetustuntikatkojen poiston tai ainakin niiden korottamisen.

Yliopistolaisten etuja ajavat JUKO, JHL ja Pro osaltaan pyrkivät parhaansa mukaan välttämään heikennyksiä ja säilyttämään ostovoiman niin pitkälle kuin mahdollista. Lisäksi yliopistolaisten hyvinvointi sekä säälliset työskentelyolosuhteet ja työn ehdot pitää säilyttää.





Kaikki yliopistolaiset ovat samassa veneessä. Yhden asiaa ei voi hoitaa ilman toista. Meidän tulee olla yhdessä ajamassa yhteisiä asioitamme ja tukemassa opiskelijoidemme mahdollisuuksia. Tämän tulee näkyä myös ulospäin työnantajan suuntaan.





Me tekniikan takana